

Luceafarul

Mihai Eminescu

Comentariu

Poemul apare in Almanahul Societatii Academice Social-Literare „Romania juna” din Viena in aprilie 1883, apoi in revista Convorbiri literare si in decembrie in Editia Maiorescu. Din basmul popular publicat de Kunisch, in urma prelucrarilor si variantelor succesive, poemul final pastreaza doar cadrul, ideea dragostei „peste fire” dintre o pamanteana si o fiinta nemuritoare, precum si incercarea de dezlegare de conditia eterna, urmata de refuzul divinitatii. Eminescu va conferi poemului o noua structura, in care pulseaza lirismul erotic si filosofic.

Poem romantic, construit pe tema destinului omului de geniu, Luceafarul este un poem al iubirii ideale.

La un prim nivel alegoric al interpretarii, problema geniului este asezata in ecuatie filosofica schopenhaueriana. Opozitia geniu - oameni de rand cu destin efemer, drama incompatibilitatii dintre conditia omului superior si efemeritatea muritorilor i-au preocupat pe marii romantici, ca Byron, Vigny sau Lermontov.

Poemul eminescian poate fi citit si ca o tulburatoare poveste de dragoste. Insertia folclorului se manifesta si prin motivul zburatorului, prin credintele despre strigoi care contureaza o atmosfera generala de basm.

Motivul aspiratiei erotice dintre o fiinta omeneasca si o stea, dintre „ceresc” si „pamantesc” a fost identificat de D. Caracostea intr-un complex mitic fundamental: complexul om - zeita, cu reversul sau femeie - zeu, completat de dualitatile romantice real -(ideal, existenta - constiinta, viata - moarte.

Luceafarul poate fi citit si ca un poem cu actiune in vis, in care realul si imaginarul se afla in dilema. Intre cei doi eroi lirici se stabileste o comunicare hipnotica, nascuta din magia repetitiei. Reveria cosmica atinge sufletul fetei, al carei portret romantic sugereaza ipostaza ei de subiect al visarii. Astrul intra in existenta ei nocturna, miscarile ii devin mecanice, ireale. Invocatia sub forma de descantec stilizat „starneste” astrul din pasivitatea lui, implicandu-l in reveria printesei. Dialogul lor este sumar, aproape alingvistic prin amplitatea termenilor. Cuvantul ca veritabil logos provoaca evenimentul.

Intruparile Luceafarului sunt profund semnificative pentru sistemul mitico-filosofic al textului. Intr-o prima intrupare, Luceafarul se naste din marea genezelor, apa primordiala, pentru „a creste” apoi ca tanar-planta, ipostaza neptunica iesita din adancul translucid si misterios. Limbajul stereotip comunica foarte putin, pentru ca, in vis, in prim-plan se afla imaginea si cuvantul.

In a doua intrupare, astrul se incheaga din magma arzatoare a haosului. In limbajul lui I. Negoijescu, acest nou chip ar corespunde orizontului plutonic, fiind vorba de o zeitate infernala, un soare nocturn.

Planurile uman si astral se separa pentru a sublinia si la nivel compozitional caracterul incompatibil al celor doua lumi.

Catalin intruchipeaza amorul sanatos, senzualitatea frusta. Lectia de amor este o initiere intr-un ritual necunoscut, care ar putea vindeca „dorul de luceferi”. Patetica confesiune: fetei in finalul partii a doua traseaza apartenenta ei la doua taramuri opuse care ii transforma existenta intr-un chip; existenta nocturna ameninta sa invadeze trairea diurna. Catalin ii propune, simetric fata de invitatiile Luceafarului, pierderea in anonimatul existentei obisnuite, unde iubirea este inteleasa la modul clasic.

Nucleul filosofic al textului este partea a III-a - ascensiunea cosmica a Luceafaru.. Este un drum spre lumea esentelor dure intruchipate de Demiurg, o calatorie dincolo de timp si spatiu, in care clipa se dilata pentru a cuprinde „mii de ani”, ca si cum timpul devora pe sine. Taramul traversat este cel al genzelor in care haosul se roteste ca o magma. Neamul este infatisat prin negative, prin absente („nu-i hotar”, „nu e nimic”), nu exista o constiinta, ci o absorbtie in sine „de groaza propriului vid” (G. Calinescu).

Urmeaza dramaticul dialog dintre doua spirite superioare. Discursul Luceafarului exprima paradoxul rezultat din doua valori opuse in metafora iubire-moarte. „Negrei vesnicii” i se opune „ora de iubire”, care inseamna „repausul”.

Al patrulea personaj este Demiurgul, care ar corespunde Logosului, gandirii creatoare.El simbolizeaza gandirea rece, lucida, obiectivitatea absoluta. Demiurgul ii releva Hyperion propria sa esenta, numindu-l astfel pentru prima data in poem, dezvaluindu-i participarea sa la Unitatea absoluta care guverneaza lumea.

Experienta Luceafarului se desavarseste prin ultima sa oglindire in lumea fenomenala de la nivelul cunoasterii supreme. Ultima interferenta a planurilor uman - astral simbolizeaza revelatiile finale. Echilibrul cosmic se reface, fiecare entitate isi reia locul. Natura, primeste cuplul indragostitilor care isi vor trai, probabil, iubirea la nivelul omenescului. Luceafarul-geniu este abstrus, impasibil, izolat in spatiul privilegiat al cunoasterii absolute, ramane subiectul si obiectul unei actiuni autoreflexive: „Ci eu in lumea mea ma simt/ Nemuritor si rece”. Este intoarcerea esentei in sine, dupa zadarnica incercare de expansiune, de proiectare in lumea fenomenala.